

NORGES HØYESTERETT

Den 19. april 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av justitiarius Øie og dommerne Normann og Arntzen i

HR-2017-764-U, (sak nr. 2017/235), straffesak, anke over dom:

I.

A

(advokat Ole Petter Drevland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

II.

C

(advokat Heidi Juritzen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

III.

D

(advokat Ida Andenæs)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

IV.

E

(advokat Stian Mæland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

V.

F

(advokat Harald Grape)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anker over saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen i sak om grove narkotikaforbrytelser. Spørsmålet er om ankene skal tillates fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323.
- (2) Ved tiltalebeslutning 9. mars 2016 utferdiget av statsadvokatene i Vestfold og Telemark ble A, C, D og E satt under tiltale sammen med to andre. Tiltalen gjaldt grove narkotikaforbrytelser etter straffeloven 1902 § 162, som for A, C og D skal ha blitt utført som ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe, jf. straffeloven 1902 § 60 a. Tiltalebeslutningen omfattet flere forhold, herunder post I a, som lød som følger:

"Gjelder nr. 1 A, nr. 2 C og nr. 3 D

Søndag 26. oktober 2014 fra Sverige til Norge over Magnor tollsted, som deltakere i en samhandlende kriminell gruppe som forestod ulovlig narkotikavirksomhet, innførte eller medvirket de til innførsel av minimum 16,55 kilo metamfetamin og/eller oppbevarte et slikt narkotikaparti ved X på Y utenfor Z hvor det lørdag 7. mars 2015 ble beslaglagt av politiet."

- (3) Påtalemyndigheten synes her å ha betraktet innførsel og oppbevaring av narkotikaen som ett fortsatt forhold.
- (4) Tiltalens post I b gjaldt overdragelse av narkotika.
- (5) Sandefjord tingrett avsa dom 9. juni 2016 med slik domsslutning for så vidt gjelder A, C, D og E:

"1. A, f. 00.00.1983, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 162, første ledd, jf. tredje ledd, første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a, sammenholdt med § 62, første ledd, til fengsel i 12 – tolv – år.

Varetektsfradraget utgjør 370 – trehundreogsytti – dager, jf. straffeloven (1902) § 60.

...

3. C, f. 00.00.1975, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 162, første ledd, jf. tredje ledd, første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a, sammenholdt med § 62, første ledd, til fengsel i 10 – ti – år.

Varetektsfradraget utgjør 475 – firehundreogsyttifem – dager, jf. straffeloven (1902) § 60.

...

5. D, f. 00.00.1988, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 162, første ledd, jf. tredje ledd, første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a, sammenholdt med § 62, første ledd, til fengsel i 8 – åtte – år.

Varetektsfradraget utgjør 475 – firehundreogsyttifem – dager, jf. straffeloven (1902) § 60.

Straffen er en fellesstraff med den betingede del av Øvre Romerike tingretts dom av 25.11.2014, jf. strl. § 64, andre ledd.

...

10. **E, f. 00.00.1969 dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 162, første ledd, jf. tredje ledd, første punktum, jf. femte ledd, sammenholdt med § 64, første ledd, til fengsel i 5 – fem – år.**

Straffen er en tilleggsstraff til straffen idømt ved Tønsberg tingretts dom av 07.05.2015, jf. straffeloven (1902) § 64, første ledd."

- (6) A, C og D ble i tillegg dømt til å tåle inndragning.
- (7) Tingretten dømte A, C og D etter tiltalebeslutningens post I a, men det går frem av premissene at tingretten ikke fant det tilstrekkelig bevist at disse tiltalte hadde medvirket til innførselen beskrevet i dette tiltalepunktet. I tråd med formuleringen i tiltalen ble det ikke tatt inn et punkt i slutningen om frifinnelse for innførsel.
- (8) Etter å ha meldt seg for norsk politi, ble også F satt under tiltale ved tiltalebeslutning 9. juni 2016. Tiltalebeslutningen mot F tilsvarte post I a og I b i tiltalebeslutningen 9. mars 2016 om innførsel, oppbevaring og overdragelse av narkotika.
- (9) Larvik tingrett avsa dom 9. september 2016 med slik domsslutning:

"F, født 00.00.1986, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 162 første ledd jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, jf. straffeloven (1902) § 60 a, til fengsel i 13 – tretten – år, jf. straffeloven (1902) § 62 første ledd.

Varetekt kommer til fradrag med 158 – etthundreogfemtiåtte – dager."

- (10) Han ble i tillegg dømt til å tåle inndragning.
- (11) A, C, D og E anket dommen fra Sandefjord tingrett. Alle ankene gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Lagmannsretten la til grunn at ankene fra A, C og D gjaldt tiltalens post I a og I b.
- (12) F anket dommen fra Larvik tingrett. Også denne anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. De to sakene ble forent i henhold til straffeprosessloven § 13.
- (13) Agder lagmannsrett, som var satt med lagrette, avsa dom i saken 18. november 2016 med slik domsslutning for så vidt gjelder de domfelte som har anket til Høyesterett:

- "1. A, fødd 00.00.1983, vert dømd for brot på straffelova (1902) § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a samanhalde med § 62 første ledd til ei straff av fengsel i 13 – tretten – år.**

Til frådrag i straffa kjem 532 – femhundreogtrettito – dagar i varetekt, jf. straffelova (1902) § 60.

...

- 3. F, fødd 00.00.1986, vert dømd for brot på straffelova (1902) § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a samanhalde med § 62 første ledd til ei straff av fengsel i 12 – tolv – år.**

Til frådrag i straffa kjem 228 – tohundreogtjueåtte – dagar i varetekt, jf. straffelova (1902) § 60.

...

5. **C, fødd 00.00.1975, vert dømd for brot på straffelova (1902) § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a samanhalde med § 62 første ledd til ei straff av fengsel i 11 – elleve – år.**

Til frådrag i straffa kjem 637 – sekshundreogtrettisju – dagar i varetekt, jf. straffelova (1902) § 60.

...

8. **D, fødd 00.00.1988, vert dømd for brot på straffelova (1902) § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, jf. § 60 a samanhalde med § 62 første ledd til ei straff av fengsel i 7 – sju – år og 6 – seks – månader.**

Til frådrag i straffa kjem 637 – sekshundreogtrettisju – dagar i varetekt, jf. straffelova (1902) § 60.

...

11. **E, fødd 00.00.1969, vert dømd for brot på straffelova § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, samanhalde med § 64 første ledd til ei straff av fengsel i 5 – fem – år og 10 – ti – månader der 7 – sju – månader vert gjevne på det særlege vilkår at han gjennomfører narkotikaprogram i medhald av straffelova (1902) § 53 nr. 3 bokstav e, jf. nr. 6, jf. straffelova (2005) § 38, jf. forskrift av 12. februar 2016 nr. 152, og med ei prøvetid på 2 – to – år."**

- (14) Dommen omfattet også inndragning. I tilknytning til punktet i tiltalene post I a ble det stilt separate spørsmål til lagretten om innførsel og oppbevaring. Lagretten fant – i motsetning til tingretten – at A, C og D var skyldig i medvirkning til innførselen beskrevet i tiltalebeslutningens post I a.
- (15) A, C, D, F og E har påanket lagmannsrettens dom.
- (16) Om A, C og D har ankerett, beror på hvorvidt innførselen, som de ikke ble funnet skyldig i i tingretten, men dømt for i lagmannsretten, er det samme forhold som oppbevaringen. Slik saken er opplyst, har ikke ankeutvalget tilstrekkelig grunnlag til å ta stilling til dette spørsmålet. Utvalget har derfor valgt å behandle ankene som om de har ankerett. Ankene som knytter seg til innførselen, kan da bare nektes fremmet dersom Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at ankene ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323.
- (17) For de to andre domfelte – E og F – kan samtykke bare gis dersom ankene gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.
- (18) A har anket over lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling. Det er i korte trekk anført:
- (19) Tiltalebeslutningens post I a omhandler to selvstendige straffbare forhold – innførsel og oppbevaring – og burde vært utformet som to selvstendige tiltaleposter. A ble frifunnet for innførsel i tingretten. Når påtalemyndigheten ikke har anket over frifinnelsen, har lagmannsretten gått utenfor ankegenstanden. Dette utgjør en saksbehandlingsfeil som må lede til opphevelse. Det er videre en saksbehandlingsfeil at lagretten tok med seg hjelpedokumenter fra påtalemyndigheten til rådslagningen. Endelig anføres det at den utmålte straff er for streng.

- (20) A har påstått lagmannsrettens dom opphevet, subsidiært at han må anses på mildeste måte.
- (21) C har anket over lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling. Det anføres at lagmannsretten har gått utenfor ankegjensstanden ved å dømme C for innførsel etter tiltalebeslutningens post I a. Videre anføres det at den utmålte straff er for streng.
- (22) C har påstått lagmannsrettens dom opphevet, subsidiært at han må anses på mildeste måte.
- (23) D har anket over lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling. Det er anført at lagmannsretten har gått utenfor ankegjensstanden ved å dømme ham for innførsel etter tiltalebeslutningens post I a.
- (24) D har påstått lagmannsrettens dom opphevet.
- (25) F har anket over lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen.
- (26) E har anket over saksbehandlingen – mangelfulle domsgrunner – og straffutmålingen.
- (27) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle, og har i korte trekk anført:
- (28) Lagmannsretten har ikke gått utenfor ankegjensstanden, fordi forholdet beskrevet i tiltalebeslutningens post I a utgjør ett, sammenhengende straffbart forhold. Videre har det vært på det rene at påtalemyndigheten ville påstå skyld i tråd med tiltalebeslutningen dersom de tiltalte anket skyldspørsmålet i Sandefjord tingretts dom. Påtalemyndigheten kan ikke se at det foreligger noen saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens behandling. Det er heller ikke noe å utsette på straffutmålingen for noen av de domfelte.
- (29) Påtalemyndigheten har ikke nedlagt påstand.
- (30) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (31) *Spørsmålet om lagmannsretten ved å dømme A, C og D for innførsel, har gått utenfor ankegjensstanden*
- (32) Det er anført at lagmannsretten ved å dømme de tre for innførsel har gått utenfor ankegjensstanden, og at dette utgjør en saksbehandlingsfeil som må føre til opphevelse.
- (33) Ankene ble besluttet henvist til ankebehandling ved lagmannsrettens beslutning 17. august 2016. Lagmannsretten forsto ankene fra A, C og D slik at det var anket over bevisvurderingen under skyldspørsmålet for blant annet tiltalens post I a. Lagmannsretten har foretatt en "fullstendig ny behandling" av denne tiltaleposten, jf. straffeprosessloven § 331 første ledd.
- (34) I HR-2017-473-U ble det i avsnitt 17 uttalt følgende om en tilsvarende problemstilling:

"Ettersom tingretten i samsvar med tiltalebeslutningen bedømte de to handlingene som et sammenhengende forhold, ble det ikke avsagt frifinnende dom for så vidt gjaldt bilkjøpet. Påtalemyndigheten fikk dermed ikke foranledning til å anke over at A ikke ble domfelt for dette. Bilkjøpet har imidlertid hele tiden vært en del av saken – det er individualisert i tiltalebeslutningen, det er behandlet av tingretten, og det fremgår av påtegningene i saken at påtalemyndigheten har hatt et annet syn enn tingretten på hvorvidt A burde dømmes for dette forholdet. Det fremgår videre av påtegningene at i den grad domfeltes anke slapp inn for lagmannsretten, ville bilkjøpet bli et tema for lagmannsretten. Ankeutvalget kan da ikke

se at det er rettssikkerhetsmessige betenkeligheter ved at lagmannsretten domfeller A for forholdet knyttet til bilkjøpet, selv om påtalemyndigheten ikke har anket. Tvert i mot kunne en annen løsning føre til at lovbrudd som bør pådømmes som et fortsatt forhold blir oppdelt for å sikre seg mot den situasjonen som har oppstått i denne saken. Dette vil kunne ha uheldige konsekvenser for domfelte, ettersom det leder til en forhøyet strafferamme, jf. straffeloven 2005 § 79 bokstav a."

- (35) Ankeutvalget kan heller ikke i saken her se at lagmannsretten gikk utenfor ankegjensstanden, eller at det var rettssikkerhetsmessige betenkeligheter knyttet til at lagmannsretten dømte A, C og D for innførselen, selv om påtalemyndigheten ikke hadde anket.
- (36) I samsvar med tiltalebeslutningen bedømte tingretten innførselen og oppbevaringen av narkotikaen som ett sammenhengende forhold, og avsa ikke frifinnende dom for innførselen. Påtalemyndigheten hadde derfor ikke foranledning til å anke over at de ikke ble dømt for dette forholdet.
- (37) I oversendelsen av de domfeltes anker over Sandefjord tingretts dom til lagmannsretten, ble følgende presisert:
- "Påtalemyndigheten har godtatt tingrettens dom for de domfelte. I og med at de domfelte har anket skyldspørsmålet vil selvfølgelig de aktuelle tiltalepostene prøves med full bevisføring, og i utgangspunktet vil påstanden herfra for tingretten bli opprettholdt under ankeforhandlingen."**
- (38) Ankeutvalget kan da – slik denne saken ligger an – ikke se at lagmannsretten har begått en saksbehandlingsfeil.
- (39) *A – anke over saksbehandlingen, jf. straffeprosessloven § 369 andre ledd*
- (40) A har videre gjort gjeldende at det utgjør en saksbehandlingsfeil at lagretten fikk med seg fire hjelpedokumenter utarbeidet av påtalemyndigheten da den trakk seg tilbake for å rådslå over skyldspørsmålet.
- (41) Straffeprosessloven § 369 andre ledd regulerer spørsmålet om i hvilken grad lagretten kan ta med seg bevis til rådslagningen. Paragraf 369 andre ledd andre punktum gjelder skriftlige bevis, og det fremgår der at det vil bero på rettens – fagdommernes – vurdering om lagretten kan ta med slike bevis. Dersom utvalget av materialet er ufullstendig, ubalansert eller bærer preg av partsinnlegg, kan utvelgelsen innebære en saksbehandlingsfeil, jf. Rt-2011-1025.
- (42) De aktuelle dokumentene, som er vedlagt rettsboken, omfatter en tidslinje og nettverkskart, ukesoversikt som viser fremmøte på Æ, oversikt over biler ut og inn av Norge i 2014 og sammendrag av bevistilbud knyttet til Volvo S 80. Det fremgår av rettsboken at rettens leder presiserte at "ved bruk av dokumentene måtte det tas tilbørlig hensyn til de innsigelser som er gjort gjeldende fra de respektive forsvarere, og som er utførlig redegjort for gjennom forhandlingene, prosedyrene fra forsvarerne, samt ved rettsbelæringen". Det er med penn delvis påført hva som ble bestridt av forsvarerne.
- (43) Utvalget er etter en samlet vurdering kommet til at de fremlagte dokumenter ikke gir en ensidig eller ubalansert fremstilling av faktum. Rettens fremgangsmåte fremstår slik utvalget ser det som forsvarlig. Det er da ikke begått noen saksbehandlingsfeil.
- (44) *A og C – anker over straffutmålingen*

- (45) Der det er utmålt en felles straff og de domfelte har ankerett bare for ett av flere forhold, må samtykkevurderingen etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum knyttes til lagmannsrettens straffutmåling i sin helhet, jf. blant annet HR-2017-228-U avsnitt 3. Ved vurderingen av om ankene fra disse to "klart ... ikke vil føre frem", må det tas hensyn til om det er "åpenbart misforhold mellom den straffbare handling og straffen" etter straffeprosessloven § 344, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 17–19.
- (46) Lagmannsretten har ved straffutmålingen tatt utgangspunkt i at befatning med cirka 30 kilo metamfetamin tilsier en straff av fengsel i cirka 10 år. Utgangspunktet er ikke angrepet i ankene hit. Utvalget bemerker at det ikke kan se at lagmannsretten – hensyntatt forskjeller i kvantum og befatning – har tatt et uriktig utgangspunkt, jf. Rt-2010-436, Rt-2014-1042 og Rt-2015-149.
- (47) Utvalget er videre enig med lagmannsretten i at det forhold at de domfelte har samtykket til varetektsfengsling, her bare kan tillegges begrenset vekt, jf. Rt-2015-744 avsnitt 11 og HR-2016-1479-U avsnitt 10.
- (48) Lagmannsretten har funnet det "klart at A har hatt den mest dominerande rolla i gruppa", og hevet straffen fra utgangspunktet på fengsel i 10 år til fengsel i 13 år.
- (49) Det er anført at straffen er for streng, og at A ikke har hatt en så sentral rolle som skjerpelsen fra utgangspunktet tilsier.
- (50) Lagmannsretten har skjerpet straffen etter straffeloven 1902 § 60 a. I Ot.prp. nr. 62 (2002–2003) kapittel 13.1 på side 93 heter det:
- "Hvorvidt straffen skal skjerpes, vil særlig bero på hvilken rolle den siktede har hatt i den organiserte kriminelle gruppen. Et hovedformål er å straffe bakkemennene i organisert kriminalitet og andre sentrale aktører strengt. ... Departementet legger derimot til grunn at det ofte ikke vil være rimelig å skjerpe straffen i forhold til helt perifere aktører, selv om unntak kan tenkes."**
- (51) Utvalget kan ikke se, ut fra den rollen lagmannsretten har kommet til at A spilte, at det er åpenbart misforhold mellom de straffbare handlinger og den utmålte straffen. Utvalget tilføyer at straffutmålingen for hovedmannen i Rt-2010-436 etter justering for det noe større kvantum i saken her, gir støtte for at straffutmålingen er forsvarlig.
- (52) Etter utvalgets oppfatning reiser As anke heller ikke prinsipielle spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.
- (53) Lagmannsretten oppjusterte straffen for C fra utgangspunktet på fengsel i 10 år til 11 år. Retten kom til at hans rolle var sentral, men underordnet A, som ble ansett som å ha hatt "den mest dominerande rolla i gruppa".
- (54) I støtteskrivet er det særlig vist til bedømmelsen av tiltalte B i Rt-2010-436. Utvalget er enig i at det er enkelte likhetstrekk i rollene B og C har hatt, men de kan likevel ikke likestilles. Utvalget peker særlig på at B hadde blitt utnyttet av hovedmannen. C er dessuten samlet sett dømt for befatning med et større kvantum enn B.
- (55) Utvalget er etter en samlet vurdering kommet til at det ikke foreligger et åpenbart misforhold mellom de straffbare forholdene og den utmålte straffen.

- (56) Etter utvalgte oppfatning reiser C' anke heller ikke spørsmål som har betydning utover den foreliggende sak.
- (57) Ankeutvalget har etter dette enstemmig funnet det klart at ankene fra A, C og D ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. andre ledd fjerde punktum, og at ankene heller ikke tillates fremmet med hjemmel i straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.
- (58) *Ankene fra E og F*
- (59) E og F har anket over saksbehandlingen og straffutmålingen. De ble begge dømt både i tingretten og lagmannsretten.
- (60) Etter Høyesteretts ankeutvalgs oppfatning reiser ankene ikke spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, og utvalget kan heller ikke se at det av andre grunner er særlig viktig at ankene blir behandlet av Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum. Ankene blir derfor ikke tillatt fremmet.
- (61) Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Ankene nektes fremmet.

Kristin Normann
(sign.)

Toril M. Øie
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: